

лише в сукупності досліджуваних підприємств, тобто оцінка не носить універсального характеру. Таким чином, використані методи оцінки конкурентоздатності підприємств мають суттєві процедурні недоліки та потребують удосконалення. Найбільш важливим напрямом удосконалення є надання оцінюванню ознак універсальності з метою отримання співставної оцінки для порівняння широкого загалу підприємств.

Література

1. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства : підручник / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. — К. : ЦНЛ, 2003. — 436 с.
2. Портер М. Международная конкуренция / Майкл Портер. — М. : Международные отношения, 1993. — 896 с.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.

УДК 336.61

А. В. Зеленський, асистент кафедри фінансів і кредиту, Подільський державний аграрно-технічний університет

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто характерні особливості становлення та розвитку лізингових відносин в аграрному секторі України. Проаналізовано законодавчу базу державної підтримки лізингу. Розглянуто НАК «Украгролізинг» як основний інструмент стимулювання розвитку лізингових відносин в аграрному секторі України.

Ключові слова: лізинг, фінансування, інвестиції, державна підтримка, аграрний сектор.

В статье рассматриваются характерные особенности становления и развития лизинговых отношений в аграрном секторе Украины. Проанализирована законодательная база государственной поддержки лизинга. Рассмотрены НАК «Украгролизинг» как основной инструмент стимулирования развития лизинговых отношений в аграрном секторе Украины.

Ключевые слова: лизинг, финансирование, инвестиции, государственная поддержка, аграрный сектор.

In the article reviews the characteristic features of formation and development of leasing in the agriculture sector in Ukraine. Analyzed the legal framework of state support of leasing. A NAC «Ukragroleasing» as the main instrument to stimulate the development of leasing in the agriculture sector in Ukraine.

Keywords: leasing, financing, investment, government support, the agricultural sector.

Постановка проблеми. В умовах становлення ринкової економіки в Україні дедалі більшого поширення набуває така форма фінансування інвестицій, як фінансовий лізинг. У країнах із розвинутою ринковою економікою лізингові операції для багатьох суб'єктів господарювання переважали при технічному переозброєнні матеріально-технічної бази виробництва. Так, у загальній сумі капітальних вкладень у машини й устаткування на лізинг припадає: в Австралії — 33 %; у США — 25—30; в Англії та Франції — 13—17 %. Світовий досвід доводить, що лізинг відіграє позитивну роль і в агробізнесі. Наприклад, обсяг продажу техніки за лізингом компанією «John Deere» досяг 20 % загальної реалізації та щорічно збільшується [1].

Розвиток ринкових відносин ставить перед українською державою ряд проблем, які потребують їх негайного розв'язання. Одним з актуальних питань на сьогодні є забезпечення сталого розвитку села, що потребує технічного переоснащення та можливостей застосовувати новітні технології.

Лізинг виступає тим фінансовим механізмом, що дає змогу підприємствам придбати необхідне устаткування на умовах поступової сплати коштів, зароблених зокрема й на його експлуатації. Тому саме лізинг дасть можливість багатьом суб'єктам господарювання розв'язати проблему оновлення виробництва.

Проблема розвитку й удосконалення лізингової діяльності в АПК України є ключовою, адже у більшості аграрних підприємств на сьогодні відбулося виснаження основного капіталу, насамперед активної частини — машинно-тракторного парку [4].

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою. Характерні особливості лізингових відносин в аграрному секторі України досліджувались багатьма вітчизняними вченими, серед них: Р. Саблук, В. Іванишин, М. Міщенко, В. Андрійчук, О. Луб'яницький, Г. Підлісецький. Проте в умовах боротьби із наслідками глобальної фінансової кризи, а також структурної перебудови аграрного сектору економіки України особливого значення набуває подальший розвиток та удосконалення механізму державної підтримки розвитку лізингу в АПК.

Метою статті є вивчення характерних особливостей лізингових відносин в аграрному секторі України на сучасному етапі, а також визначення напрямів державної підтримки розвитку фінансового лізингу в сільськогосподарському виробництві.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом лізинг у світовій економіці займає друге місце за обсягом інвестицій після банківського кредиту, тому що він дозволяє користувачам мати широкий доступ до передової техніки й технології [2, с. 22].

Лізинг був відомий ще задовго до нашої ери. Зі слів істориків, перші лізингові операції укладалися ще у давнину за 3 тис. років до н.е. Вже тоді розглядалися всі випадки оренди, норми орендної плати, умови застави майна.

Лізинг — це різновид орендних відносин, основний вид підприємницької діяльності, спрямований на інвестування тимчасово вільних або залучених фінансових коштів у майно, яке передається за договором оренди юридичним або фізичним особам за певну плату в тимчасове користування.

Лізинг є ефективним способом реалізації продукції підприємств, що виготовляють основні засоби, за рахунок чого зростають обсяги виробництва. Тому лізинг досить поширений у всьому світі [5].

В Україні розвиток агролізингової діяльності бере початок з 1997 року, коли виникло кілька її організаційних форм. У 1999 р. на основі Постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо забезпечення діяльності державного лізингового підприємства «Украгролізинг» було визначено основний зміст та організація державних агролізингових операцій, формування територіальної мережі лізингодавців [3].

Ще одна організаційна форма була визначена Указом Президента України в лютому 2001 року «Про невідкладні заходи щодо дальшого розвитку лізингу в аграрному секторі економіки» у вигляді Національної акціонерної компанії «Украгролізинг».

Сам по собі фінансовий лізинг в агропромисловому комплексі є вигідною формою діяльності для всіх учасників цього виду інвестицій — і селянам, і машинобудівникам. Необтяжливий він і для державного бюджету.

Для селян фінансовий лізинг дає можливість заощаджувати кошти для інвестування в інші ефективніші види діяльності та/або придбавати техніку, вартість якої перевищує річні фінансові можливості.

Наприклад, витрати на придбання машини вартістю 100 тис. грн у перший рік складатимуться з:

- попереднього лізингового платежу за користування технікою в частині відшкодування її вартості (15 % ціни машини з ПДВ) — 15 тис. грн;
- винагороди лізингодавцю за передану в лізинг техніку (7 % від невідшкодованої вартості) — 6 тис. грн;
- чергового лізингового платежу та винагороди лізингодавцю відповідно 10 і 3 тис. грн. Разом за рік — 34 тис. грн.

Заощаджені 66 тис. грн господар може використати для інвестування у виробництво з рентабельністю не нижче розміру депозитних відсотків [8].

Але й депозитні вклади з рівнем 14 % за 5 років нарощують заощаджену суму до 127 тис. грн.

У підсумку за 5 років:

➤ виплати за придбану машину дорівнюватимуть 114 тис. грн, а з урахуванням інфляції (6 % річних) — 103 тис. грн;

➤ надходження від інвестування у виробництво заощаджених коштів дорівнюватимуть 61 тис. грн, а з початковими 66 тис. грн — 127 тис. грн;

➤ у власності залишається машина первісною вартістю 100 тис. грн, яка може працювати ще 5 років, або продана за залишковою ціною.

Для машинобудівників фінансовий лізинг — захід, що сприяє нарощуванню обсягів виробництва, бо дозволяє на кожні 100 млн грн, наявних у сільськогосподарських товаровиробників коштів, придбати техніки на суму 260 млн грн, тобто збільшити валове виробництво підприємств сільгоспмашинобудування на 160 млн грн [8].

Додаткове виробництво техніки на 160 млн грн означає для машинобудівників:

➤ збільшення робочих місць на 2 тисячі;

➤ вирішення соціальних проблем виробничих колективів;

➤ збільшення на 30—32 млн грн прибутків;

➤ збільшення потенційних можливостей для оновлення матеріально-технічної бази підприємств;

➤ гарантію передоплати виготовленої продукції;

➤ оптові і, навіть, несезонні форми торгівлі;

➤ можливість використання лізингодавців, як партнерів у створенні дилерської мережі;

➤ стабілізацію положення у конкурентному середовищі, бо лізингові інвестиції спрямовуються лише на техніку вітчизняного виробництва.

Упродовж часу діяльності фінансового лізингу в Україні для деяких заводів це були вагомі інвестиції. В окремі роки обсяги закупівель для них складала більше половини валового виробництва.

Для державного бюджету фінансовий лізинг є необтяжливим заходом, бо з кожних 100 млн грн видатків на фінансовий лізинг отримає надходжень:

➤ у перший рік видатків — 54,45 млн грн;

➤ у наступні 4 роки — 75 млн грн.

Разом — 129,45 млн грн.

Крім того, до соціальних фондів надійде — 5,7 млн грн.

Збільшення надходжень до бюджету проти видатків обумовлюється збільшенням податкових надходжень від машинобудівних підприємств.

НАК «Украгролізинг» постійно працює над можливістю нарощувати обсяги лізингових інвестицій через залучення банківського капіталу.

Ситуацію в сільському господарстві й машинобудуванні можна окреслити так:

➤ потреба сільського господарства у придбанні технічних засобів механізації праці — 15—20 млрд грн, а купівельна спроможність — 2,5 млрд грн.

➤ виробничі потужності сільськогосподарського машинобудування — 9—10 млрд грн, а фактичне завантаження виробничих потужностей, обумовлене купівельною спроможністю селян, — 2,5 млрд грн.

Тобто, у селян немає можливостей збільшити купівельну спроможність, а в машинобудівників — завантажити свої потужності [8].

За даними дослідження Проекту «Розвиток лізингу в Україні», що здійснюється за фінансової підтримки Агентства міжнародного розвитку та співробітництва (EVD), упродовж 2004—2007 рр. популярність лізингу в Україні як альтернативного фінансового інструменту суттєво зросла. Протягом 2006—2007 рр. кількість лізингових компаній збільшилася на 38 % за рахунок впливу таких факторів: зростання зацікавленості у лізингу з боку іноземних банків, що увійшли на український ринок минулого року; зростання обізнаності щодо лізингу серед широкої громадськості та державних службовців; швидкий розвиток фінансових ринків України, а також кращий доступ до кредитних ресурсів. Загальна вартість портфелю лізингових угод зросла приблизно на 529,6 %, тобто з 716 млн дол. США на 1 січня 2007 р. до 3792 млн дол. США на 1 січня 2008 р. Кількість працівників у лізинговій індустрії також збільшилась на 34 %, та складає майже 1900 чоловік [3].

У 2009 році на надання аграріям сільськогосподарської техніки на умовах фінансового лізингу було передбачено виділити 153 млн грн бюджетних коштів, а у березні цю суму збільшено ще на 420 млн зі стабілізаційного фонду [6].

Протягом 2010 року НАК «Украгролізинг» передав сільськогосподарським підприємствам 1,003 тис. од. техніки та устаткування на суму 161,7 млн грн. Серед них: 313 тракторів на суму 67,5 млн грн, 28 зернозбиральних комбайнів на 29,2 млн грн, 119 комплектів устаткування для тваринництва на 172 млн грн, 328 од. іншої техніки на суму 58,3 млн грн.

У 2011 році компанією «Украгролізинг» планується закупити 1040 одиниць техніки на суму 369,3 млн грн [7].

Висновки. Отже, лізинг — достатньо дієвий механізм на шляху технічного забезпечення та модернізації сільського господарства України. Крім того, він справляє позитивний вплив на весь АПК. Подальша стратегія державної політики у цій сфері потребує трансформації принципів її реалізації. Як засвідчила практика, НАК «Укragenrolizing» не може достатньою мірою задовольнити потреби аграріїв у лізингових послугах. Саме тому акцент необхідно робити на зміні пріоритетів лізингової політики в Україні:

- орієнтація на світові стандарти якості сільськогосподарської техніки, що передбачає активнішу взаємодію вітчизняних лізингових компаній із закордонними виробниками техніки;
- формування належної системи законодавства, яке б не лише визначало основні поняття та принципи лізингової діяльності, а й належним чином стимулювала поширення таких операцій;
- система лізингових послуг в Україні має формуватися не державною в особі однієї компанії, а великою кількістю комерційних приватних структур, які зможуть повною мірою забезпечити потреби аграрної сфери;
- розроблення в межах проведення адміністративної реформи комплексної державної програми сприяння розвитку лізингової діяльності в Україні.

Література

1. *Іванишин В.В.* Становлення державного лізингу в агропромисловому виробництві // Економіка АПК. — 2002. — № 9. — С. 74—79.
2. *Подік А.В.* Історія виникнення і аналіз розвитку лізингу // Агросвіт. — 2007. — № 14. — С. 18—22.
3. *Сичова М.О.* Оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств України через механізм фінансового лізингу // Економіка АПК. — № 11. — 2009. — С. 31—33.
4. *Павлюк Д.Є.* Державна підтримка лізингових відносин // Електронний ресурс: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Economics/60195.doc.htm
5. *Боднар Т.В.* Особливості лізингу в системі АПК України // Електронний ресурс: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Economics/60023.doc.htm
6. *Кравцова А.М.* Лізинг як засіб розвитку економіки АПК // Електронний ресурс: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65478.doc.htm
7. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://delo.ua/business/ukragrolizing-kupit-boleety-154437>
8. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukragroleasing.com.ua/>

Стаття надійшла до редакції 14.03.2011 р.